

Les figures del pessebre

El poble es transforma en una Galilea mítica, on el Jesús redemptor neix mirant un riu imprevisible, el Fluvià, que dona sentit a la representació
Més de dos-cents figurants recreen l'esdeveniment

“Era l'inici d'una història que mantindria la continuïtat en el temps”

El dia de Sant Esteve feia fred, ni els homes ni les dones del temps de les diferents televisions anunciaven l'arribada de la borrasca Bruno, que havia d'arrasar la Península, però a Bàscara es vivia una festa major fora de temporada. En un poble com aquest marcat per la història, amb un nom què, segons Joan Coromines, és un topònim preromà, probablement d'origen basc, i es podria definir com la penya del riu, hi paraven les diligències. Situat a mig camí entre Girona i Figueres en direcció a França, s'hi podien comptar hostals de tota mena i condició com el de Dalt, el del Mig o el de la Barca. La situació estratègica la va convertir en vila fortificada i castigada en massa guerres. Allà els napoleònics hi van situar els magatzems i l'hospital de sang i, en la retirada, les tropes del general Suchet van fer volar totes les fortificacions excepte la torre rodona, que era propietat d'en Mallolles, un industrial que hi havia obert un trull i va subornar els artificiers perquè el deixessin continuar amb el negoci sense saber que aquell gest –no sabem com definir-lo, si d'autodefensa o de corrupció– ajudaria a restaurar l'alè d'un poble que ha convertit l'antic recinte del castell episcopal en un paratge bíblic, un plató sense cinema, que recrea una visió mítica de l'antiga Galilea. Està habitada per àngels i soldats romans, verges, pastors, pescadors, pagesos i profetes, però per sobre de tot explica el misteri del naixement d'un infant, Jesús de Natzaret, una figura que es mou entre el mite i la realitat que és lloat en els dies que creix el dia i canvia l'any. Estem parlant del pessebre vivent, una proposta que és filla d'aquell racó nostàlgic de l'ànima que des del desembre del 1973 acull l'anunciació i el naixement d'un dels líders més universals de tots els temps. La cronologia oficial informa que el 6 d'agost de 1973, Joan Sayeras, que tenia catorze anys, va fer un exercici de similitud i es va adonar que els paratges de la Font del Castell i l'Horta d'en Micaló eren quasi calcats dels del pessebre que cada any muntava a casa seva. Una afinitat electiva que el va portar a engrescar set nois de la seva edat, i sense espantar-se davant les complicacions derivades de la negativa del rector del poble, mossèn Ignasi Comalat, que els va recomanar que ho deixessin estar, es van fer forts en la idea, i després de consultar altres autoritats eclesiàstiques com el capellà de Pontós, mossèn Pere Font, o culturals com Miquel Estartús, que era el director del grup teatral de Bàscara, no van catxar davant de les repetides negatives dels més grans. Fent una mena de salt a la clandestinitat, van decidir que ells sols tirarien endavant el projecte i que un noi i una noia en serien els directors. Poc es pensaven que aquell era l'inici d'una història que mantindria la continuïtat en el temps i avui, que està entrant en la maduresa, ha complert quaranta-quatre anys, és una celebració col·lectiva en què moltes persones del poble juguen un paper principal. Al web on s'anuncia el pessebre s'hi pot llegir: “Segur que no hi havia cap pretensió més enllà de donar sortida a la creativitat, ni tan sols es coneixia la possible existència d'un esdeveniment semblant. En aquell inici el demà no existia, prou era poder esquivar tots els entrebancs que, dia a dia, es presentaven al projecte: cap adult no s'hi comprometia, i l'únic que aquesta colla de joves rebia eren negatives: dels pares, dels capellans, dels veïns i, fins i tot, de la meteorologia... Però l'empenta de la joventut ho pot tot i dona ales per solucionar tots els problemes. La primera recompensa –continua– va ser veure les mares i les àvies plorar d'emoció després de veure la primera escenificació del pessebre; la segona, comprovar que els pares assistien a la representació i estaven contents; la tercera, saber que el bisbe de Girona assistia a la representació. A partir d'aquí, moltes han estat les recompenses i molts, també, els problemes, però cada vegada més gent ha contribuït a donar-hi solucions.”

En Jan Petit, que té seixanta-set anys però és l'àlies amb què el coneixen al poble, explicava que es va apuntar al pessebre quan va arribar de la mili. Era l'any 1976, el franquisme no volia morir i la democràcia tenia por de créixer, i ells, joves i agosarats, van creure que calia donar un toc d'atenció a la comarca, reivindicar el país i la llibertat, i van decidir despenjar una senyera des de dalt del campanar. La proesa la van realitzar el Nadal del 1977, i encara avui els mes vells del poble recorden que en veure les quatre barres baixant de les altures van plorar a llàgrima viva, els semblava que havien vençut la dictadura i Catalunya podria tornar a recuperar la força i la identitat. Quaranta anys més tard, la tarda del 17 de desembre, l'Emili Reglà, el president de l'associació del pessebre, ens diu que les circumstàncies polítiques, els esdeveniments dels darrers mesos al Principat han fet retrocedir la història mig segle, i malgrat que el pessebre és neutral, cal un gest de força, tornar a reivindicar el país. No volem marcar jerarquies, podríem dir que l'Emili és el cap de colla, però ell sap que sense en Jan, en Miquel, l'Àngel, en Jaume, la Mariona, en Josep i molts d'altres no hi hauria pessebre, i potser per això remarca que excepte el Sant Josep, que durant molts anys l'ha encarnat una mateixa persona, la resta de figures bíbliques són representades per actors que canvien segons els temps o la història. No costa descobrir que el pessebre de Bàscara s'acaronava amb un riu, el Fluvià, que tant li ha donat vespres de glòria com de desgràcia, però sempre ha marcat l'atmosfera dels quadres. Poques hores abans de la primera escena, l'Emili desafia la glaçada –són les deu del matí però estem a tres graus sota zero– i amb els electricistes i voluntaris revisen el joc de llums i els escenaris on situaran el naixement, l'anunciació dels pastors, els reis de l'orient, les bugaderes, els pescadors o els barquers, que estan sotmesos a les pujades i els baixades de la resclosa. En Jan Petit ens explicava que un any la tramuntana bufava amb tanta força que se'ls emportava les capes, un altre va ploure, un altre el fred els deixava garratibats...; algú explica que hi ha cops que no es presenta l'actor que ha de representar una figura principal i l'han de substituir de pressa i corrents, o que la vaca del pessebre s'espanta i no poden completar el quadre del naixement. Aquest 2017 han decidit que calia continuar lluitant contra la pseudodictadura que ofega Catalunya i han tornat a enlairar la senyera fins a dalt de tot del campanar, allà on l'àngel anuncia a Maria que una nova era és a punt d'arribar.

Bàscara i el seu pessebre mobilitzen més de dues-centes persones. Molts figurants venen dels pobles dels voltants, estan sensibilitzats per la situació actual i potser per això aquest any hi han afegit un nou quadre, el dels gladiadors, o sigui els representants del poble català sobirà, contra el romans opressors. Pot semblar una metàfora, però saben que el pessebre és un espai de realitat. No deixa de ser una antinòmia que molts dels visitants nadalencs de Bàscara siguin catalans del nord, aquells que estan sota les lleis franceses, les de l'exèrcit que dos-cents anys enrere va fer volar les fortificacions.

Publicat a:

-El Punt Avui. Comarques Gironines 28-12-2017 Pàgina 22

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/1311847-bascara-pessebre-vivent.html>